Anul IX. Orăştie, la Anul-nou 1910. Nr. 2.

LIBERTATEA

Abonamentul:
Preţul foii „Libertatea" cu adausele sale „Foaia Interesantă", literară-ilustrată şi „Tovărăşia", economică, — e următorul: pe un an 8 coroane; pe ½ an 4 coroane.
Pentru economi: numai 5 cor. pe an!
Pentru România pe an 32 Lei. — Pentru America 2½ dolari.

Foaie naţională politică.

Apare în fiecare Joi.

Inserţiuni:
1 pag. 48 cor., ½ pag. 24 cor., ¼ pag. 12 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai *multe-ori*, să fac reduceri de taxă.
Inserţiunile ca şi abonamentele să plătesc *înainte*.
Manuscripte nu să dau napoi.

Cu inimi încrezătoare.

Ostaşul cel în războire mare cu inimicul, urcînd cu nedumerire dealul din faţa lui, care îi ascunde privirii văile spre cari nizueşte, dac'a ajuns pe creasta dealului, aruncă o privire napoi, spre valea din care a urcat, şi alta nainte peste ceea ce i-se deschide vederii. Aşa şi noi, ajunşi pe culmea unui an pe a cărui deal colţuros urcarăm 365 zile într'una cu încordare mare de puteri, aruncăm acum o privire napoi peste coastele urcate şi peste valea ce ni-să deschide nainte! Să vedem printre cîţi duşmani şi spini am trecut, şi cîţi ne stau încă nainte?

Apoi cînd ne uităm napoi şi vedem rîpele peste cîte am trecut, spinii cîţi ni-au rupt haina naţională şi ni-au sîngerat picioarele, mânile şi faţa, şi stîncile colţuroase peste cari ne cătărarăm, şi cânii cîţi au sărit de ne-au sfăşiat în drumul nostru, — ajunşi la acest popas, răsuflăm odată greu şi îndesat, ca Românul cînd să opreşte după o opintire grea, şi zicem: Mulţi şi mari aţi fost voi, trimişii iadului, cari ne-aţi războit în acest an, ca ministri călcători de lege, ca deregători volnici, ca aducători de legi potrivnice, ca renegaţi ori »moderaţi« ce vreţi să ne stricaţi sufletele, — pe lîngă cari şi printre cari am avut de trecut! Şi grele răni ne făcuraţi cu colţii vostri veninoşi pe corpul neamului şi în postata asta de drum din viaţa lui!

Dar mai mare ca tăria şi răutatea voastră fù şi este *puterea de viaţă a neamului nostru*, care răzbì printre voi şi peste voi toţi, şi iacă — nu ne puturăţi răpune!

Nu numai! Ci, deşi ostenit după acest urcuş şi după zbaterile sale contra voastră, neamul nostru azi să simte *întărit*, hotărît întărit şi mai gata a înfrunta greul drumului său în viitor, chiar decît în trecut: Întărit sufleteşte, întărit economiceşte, şi cu capul tot mai luminat! Şi inima lui nu s'a putut învenina de veninul renegatizmului şi a lăpădării de neam, cu care sîmbriaşii îl stropiră şi în acest an.

Ce ni-să arată nainte? O, Doamne, ce să ni-să arate altă, decît o vale şi un deal, par'că şi mai împănat de trimişii iadului ce ar vrea să ne înghiţă! Uite, la tot pasul un spine cu ghimpi şi mai ageri, stînci cu colţuri ascuţite, prăpăstii peste cari numai cu salt de eroi vom putea sări! Şi colo pe coasta din faţă, întunerec, tufe negre, şi după fiecare tufă o fiară, cîte-un Burdea, cîte-un Siegescu, cîte-un Gergely, aţînînd calea neamului, punîndu-i pedeca, îmbiindu-'i cupa cu veninul, pe care ei îl numesc »leac de mîntuire«.

Şi ni-s'ar frînge tot curagiul de a mai pornì şi pe acest drum, dar uite colo în depărtare, în fund, peste şepte văi şi şepte dealuri, cum ne zimbeşte din ceaţă, soarele ce începe să se înalţe şi pentru noi şi peste noi, făgăduindu-ne, că în curînd ne va lumina şi cărările noastre şi le va încălzì sub razele lui! Şi atunci hîdoasele figuri ale întunerecului cari acum ne pasc tot pasul, vor fi văzute de cu vreme şi de departe, şi ne vom ştì îndrepta mai bine arma asupra lor şi contra lor, şi fugi-vor din calea ta, neam drag şi scump, ca bufniţele din calea vînătorului temut!

Soarele ce ne făgăduieşte aceste zile mai bune, e: soarele *culturei*, a bunei *învăţături*, care prinde rădăcini tot mai tari şi în sînul poporului nostru, şi în măsura răspîndirii învăţăturii în sinul lui, luminează-ni-să tot viitorul!

Intraţi dar cu inimi încrezătoare în noul an! Şi lucraţi cu toţii, ca să grăbim sosirea zilelor, cînd acel soare să ne ajute a trece tot mai triumfători peste văile şi dealurile prea umbroase ale anilor ce trăim! »In hoc signo vinces« (In acest semn vei învinge!) a stat scris pe crucea care a dus pe Constantin cel mare la biruinţă. »In *acest* semn, al *culturei*, vei învinge!«, zicem noi poporului nostru! Şi în urmărirea lui, spunem bunilor nostri fraţi Români:

An nou cu mai mult bine!

UNELE—ALTELE

Faptă duioasă.

— Nobila inimă a Regelui Carol I. —

Să ştie că prin oraşe mari să află aşazise case de zălogire (de amanet, sau cum îi zic în România după o numire franţuzască: „munte de pietate"), în care oameni ce n'au mare credit, ori nu vreau să se roage de unul altul ca să stee bun pentru ei, — îşi duc şi-şi zălogesc cîte un lucru de preţ al lor, inelul, orologiul, haina cutare.

E o groază să mergi să vezi ce e la aceste case de zălogire în ciasurile lor de lucrare. Să vede cîte-o mamă săracă ducîndu-'şi linguriţele de argint ce le căpătase cinste dela cutare rudă, în zilele sale bune, alta zălogindu-şi inelul de logodnă, alta duce hainele mai bune ale fetiţelor sale, vezi şi femei sărace ducînd şi zălogind perini din pat, şi cîte toate!... Ţi-să sfăşie inima cînd vezi cît de mare e lipsa între oropsiţii sorţii, şi cum cu lacrimi în ochi să despart de cutare lucru drag şi scump al lor, martor al unor zile mai senine.. Lipsa neagră însă îl sileşte a să despărţi de el, cu gînd a-'l răscumpăra. Dar cele mai multe acolo rămîn şi cassa le vinde apoi la termin prin licitaţie ori-cui!..

Sunt, nu-'i vorbă şi oameni — mai ales tineri, — cari numai de uşuratici îşi duc cutare lucru la zălogire, dar cei mai mulţi le duc de mare nevoe.

La aceşti nefericiţi s'a gindit înţeleptul şi bunul Rege al României, în ajunul sărbătorilor Naşterii. Maestatea Sa a trimis Casei de zălogiri (Muntelui de pietale) din Bucureşti *1.500 Lei* cu îndrumarea, să dee napoi de sărbători lucrurile zălogite acolo de oamenii cei mai săraci, anume lucrurile pe cari s'au scos sume mai mici ca 10 Lei, cari vădesc pe săraci, pe văduve, pe orfani.

Să-'şi revadă de sărbători lucrurile mici dar scumpe sufletului lor, de cari neagra lipsă îi despărţise.

Conducerea cassei a dat îndată de ştire celor ce aveau lucruri de acestea, să vină să şi-le primească napoi, căci inima bună a Regelui lor li-le dăruieşte de sărbători.

*

Din pildele altora.

Cetitorilor nostri le e cunoscut procesul Sîrbilor din Croaţia, traşi la răspundere pentru că în vremea răzmiriţii cu Bosnia ar fi vorbit şi scris între ei cu tragere de inimă spre fraţii lor Sîrbi, cu cari Impărăţia noastră era să ajungă la vărsare de sînge. Li-s'a făcut proces pentru pornire spre ...„vînzare de patrie", şi au fost osîndiţi zeci de bărbaţi Sîrbi din Croaţia la mulţi ani de arest şi mari pedepse în bani.

Acum vine ştirea, că un mare bogătan sîrb din Bănat, Dungherski, a dăruit din al său *100.000* cor. pentru familiile celor osîndiţi la Agram în marele proces politic. S'a gîndit acest om că dacă fraţii lui din Croaţia va fi să rămînă cu pedepsele de arest pentru ţinuta lor politică, — *cel puţin pedepsele în bani să nu să lase pe umerii lor*, — şi a dat acea însemnată sumă pentru familiile lor. Iar alţii îl vor urma făcînd pe osîndiţii politici a nu simţì întreg greul osîndei ce li-s'a dictat de judecătoriile în legătură cu Pesta. De altfel tot procesul e încă sub recurs şi poate mare parte a osîndelor să va şterge ori scăriţa!

Ştiri politice

Lukács, în strîmtoare.

Omul Coroanei, fostul ministru Lukács, n'a izbutit a ajunge la o înţelegere în nici unul din partidele maghiare din dietă. Maiestatea Sa la înzestrat cu împuternicirea de a-'şi căuta ministri, între cari el să fie întîiul ministru, ca preşedinte al guvernului, — şi aşa el a început tîrguelile cu singuratici bărbaţi po-

litici, cari să primească cu el scaunele de ministri. Şi-a şi aflat el ortaci, că tot nu e greu a găsi tu oameni cari să vree să fie ministri, fie şi măcar pe un an de zile, pe doi, că din acel scaun îşi pot face multe trebşoare la cari altfel poate n'ar fi ajuns. Dar nu şi-a găsit înţelegere cu partidele din dietă, ca măcar pe unul el să se poată razima, şi apoi, de-o intra în alegeri nouă, să nu fie silit a lua lupte contra tuturor partidelor, ci să meargă măcar cu unul în foc, şi acela pentru el! Nădejdea i-a fost în partidul lui Justh. Dar i-s'a spulberat. Ce Justh n'a vrut să lege tovărăşie aşa pe gratis cu Lukács, dacă nu-'i poate mijloci ceva «cuceriri naţionale» (maghiare) măcar economice, dacă altfel nu.

Aşa Lukács a mers Marţi la Viena să dee samă Maestăţii Sale cum stau trebile. A spus că ministri găseşte. Dar partid de spriginire în dietă nu. Şi aşa cînd s'o înfăţişa dietei ca guvern nou, are să i-să dee vot de neîncredere de toată dieta, şi atunci iar e silit a-'şi da abzicerea din tistie.

I'a arătat Maestăţii Sale lista celor ce ar primi a fi ministri cu el. Maestatea Sa însă nu i-a răspuns în acea zi, nici da nici ba, ci i-a spus că să gîndeşte până mâne ce să facă?

In aceeaşi vreme a fost chemat la curte contele Khuen Hederváry, ca să fie ascultat de M. Sa. Hédervváry a mers şi după înfăţişarea lui la Impăratul, lucrul s'a schimbat îndată.

*

Altă probă.

Văzînd şi cei din Viena, că Lukács e primit cu ochi tare chiori de toţi corifeii politici din Pesta, cari să uită la el ca la o ciuhă, — Maestatea Sa s'a hotărît să treacă sarcina cea mare de pe umerii lui Lukács pe a contelui Khuen-Héderváry, însărcinîndu-l pe el cu slujba de a-şi alege ministri şi a fi el ministru-preşedinte.

Aşa, de Mercuri Khuen-Hederváry, fost Ban al Croaţiei, om bine văzut la Curte, dar respectat şi între politicii unguri din Pesta, — este el candidatul de intîi ministru, care dacă-'şi află ministri potriviţi, va primi denumire în toată forma dela Maestatea Sa şi atunci Wekerle-Kossuth-Apponyi vor fi sloboziţi din sfoara cu care îi ţine Viena legaţi de scaunele de ministri.

Şi aşa-'s ştirile, că Héderváry şi-a găsit oameni, încît poate forma guvern deplin, cu ministri în toate scaunele. El ar avea preşedinţia şi interesele (trebile din lăuntru ale ţării, adecă capul deregătoriilor), Lukács la finanţe (pentru banii ţării), Hieronimy ori Serényi la negoţ, Berzeviczy la culte (biserici şi şcoale), Vavrik la justiţie (peste judecătoriile ţării), Hazay la honvezi şi Iosipovics ministru al Croaţiei.

Să spune că partidele politice, chiar şi koşutiştii, nu primesc cu mare împotrivire pe Héderváry. Ba par'că le pare bine că vine el să mişte cît de cît carul din tină.

Tiszaiştii vechi îl primesc chiar cu oarecare faţă veselă.

*

Ce va urma?

Vor fi alegeri nouă! Aşa spune toată lumea. Noul guvern să va înfăţişa dietei, îi va cere votarea trebuinţelor de rînd, dar nu o va căpăta. Va risipi drept aceea dieta de acum şi va rîndul alegeri nouă, cerînd ţării să trimiţă oameni mai «de înţelegere». Intrebare ce va căpăta.

E vorbă că Héderváry intrînd în alegeri, va fi spriginit de vechiul partid liberal alui Tisza, cu Tisza în frunte, silindu-se a scoate iar dietă tisaistă.

Ne aşteaptă drept aceea şi pe noi zile grele! Va trebui să fim şi noi la posturile noastre, ca nouele alegeri să ne scoată întăriţi, nu slăbiţi.

*

Răsplata vînzătorului.

— Ieremia Golia Bănatului. —

Şeghescu a ajuns profesor universitar! Ministrul Apponyi, simţind că i-să apropie căpătarea păşuşului, a ţinut să-'şi răsplătească unealta, făcîndu-'l din biet profesoraş de gimnaziu, dintr'una profesor la universitatea din Pesta! Cea mai înaltă treaptă pe care poate urca un om pornit pe calea profesoriei, a dăscăliei.

Faptul e foarte aspru judecat şi de foile maghiare. Iaca de ce:

Profesor la universitate ajunge de regulă acela pe care soţii săi profesori universitari vechi îl aleg. Mai drept spus, îl candidează. Dintre cîţi să înştiinţează că ar dorì să ajungă profesori, profesorii vechi aleg după vrednicíe, pe care îl ştiu ei mai cu bună învăţătură pentru locul ce-'şi doreşte.

La scaunul de profesor pentru limbile romanice candidase vre o 4—5 inşi, între cari şi Şeghescu. Profesorii i-au aşezat după vrednicie, şi Şeghescu era pus la locul *al 3-lea.* Ministrul de culte ia apoi lista celor candidaţi, şi totdeauna numeşte pe cel pus de colegiul profesorilor la locul *intîi!* Că aşa să şi cade.

De data asta însă ministrul voia să-'şi răsplătească pe Şeghescu, pentru slujba sa mizerabilă politică ce i-a făcut, spărgînd pe Românii bănăţeni şi abătîndu 'i dela adevăraţii bărbaţi Români, la Oraviţa şi Bocşa, şi s'a făcut luntre punte, să-'l pună pe Şeghescu macar la locul 2., şi profesorii i-au făcut voia, ştiind însă ca totuşi cel dela locul 1. are să fie numit, iar cel dela locul 2. aşteaptă până altădată, cînd o fi loc.

Şi nu! Apponyi, volnicul călcător de biserici, a călcat şi ací votul vechilor profesori de universitate şi a numit de profesor, contra voinţei acelora, pe unealta sa de sub Nr. 2. nu pe cel dela locul intîi!

Şi înţelegeţi acum, săracilor nostri fraţi dela Oraviţa, Bocşa, Reşiţa, Caransebeş, că de ce vă făgăduia acest om marea şi sarea să-'l urmaţi pe el şi pe Burdea, tatăl-lui sufletesc?

Pentru ca prin asta să poată el vădì în sus ca ***spărgător al frăţiei între Români,*** lucru ce să plăteşte scump de duşmanii neamului nostru! Cum iacă i-'l şi plătiră lui Şeghescu, acestui Ieremia Golia al vostru!

Bucuraţi-vă cei ce l'aţi purtat pe palme, că el — mare domn a ajuns, iar voi — de rîsul neamului!

Bosnia.

O ţară cu care stăpînii nu ştiu ce să facă.

Maestatea Sa alipi, prin o simplă vestire lumii din ţară şi din afară, Bosnia şi Herţegovina, la ţările ce să ţin de Coroana austro-ungară. Avu împărăţia val destul cu ea. Intîi şi intîi trebui să plătească Turcilor 55 milioane, apoi urmă sfara de războiu cu Sîrbia, care înghiţi alte multe zeci de milioane! Pe urmă să liniştiră toate. Maestatea Sa e Domn peste Bosnia şi Herţegovina. Dar acum, cînd cei-ce au făcut planul de alipire a acestei ţări, ar putea să se bucure dară în linişte de biruinţa politicei lor, — acum zău că nu să prea bucură. Iaca de ce: Nu ştiu nici unii nici alţii unde ar fi mai bine a aşeza această ţară în grupa celorlalte ţări cari formează Impărăţia? Că ori la care parte a Impărăţiei o alipeşti, trebue să dai şi locuitorilor din ţările alipite, drepturile pe care le au ceialalţi cetăţeni de acolo. Anume: să-şi aleagă

Aduceri aminte din ajunul de Crăciun.

Dela amiaz începuse să ningă. Fulgi mari de zăpadă să lăsau spre pămîntul învălit în pînză albă. Stările erau pustii şi tăcute, şi prin întunerecul ce să lasă pe 'ndelete, să strecora din cînd în cînd cîte-o umbră.

...S'aprind luminările prin bordeiele micuţe şi geamurile (sticlele ferestrilor) răsfrîng pe zăpada curată lumina slabă din odaie. Arareori să mai aude lătratul vre-unui câne răguşit şi apoi sfînta linişte învăluie din nou satul.

Noi stăm la masa încărcată şi punem ţara la cale. In odae e cald şi gerul de-afară nu poate străbate la noi. Cîte-odată să deschide uşa şi cete de băeţi cu feţele înroşite, să ivesc în prag cu „steaua". Intreabă sfios, de îi lăsăm să cînte. După-ce le facem semn, ei s'aşează în rînd şi 'ncep cu glasurile subţirele „Naşterea ta Cristoase". Şi pleacă apoi iară, mă uit prin geam după ei şi-'i văd cum numără paralele căpătate. Pornesc apoi prin zăpada proaspătă şi merg încet, înţelegîndu-se par'că. Acum intră în curtea vecinului, dar peste cîteva clipe ies din nou. Pe semne nu i-a primit stăpînul...

Căldura ne străbate prin oase şi încetul cu 'ncetul voia bună ne stăpîneşte cu desăvîrşire...

Afară a 'nceput să urle vîntul şi geamurile să cutremură puternic. E tîrziu de-a binele şi la plecat nu ne mai gîndim. Păharele să golesc mereu şi sticlă nouă să pune pe masă...

Pretinul dela stînga, începù să cînte încet, până-cînd să trezì că din peptul lui să zmulge cu putere o cîntare tristă şi plîngătoare. Îl privim nepăsători. Dar cum cîntarea lui să face tot mai senină şi tot mai duioasă, ne uităm neînţelegători unul la altul. El sfîrşeşte într'un ton în care vibrează tot cei mai duios şi mai pătrunzător. Ia apoi grabnic păharul şi-'l suge tot. Ochii i-se aprind şi mai mult, şi răsturnat pe speteaza scaunului începe să spună frînturi de poezii:

Pribeag în lume, fără ţintă
Eu bat cărările pustii
Şi nu mai plîng de-acum nainte
Şi nu te 'ntreb de ce nu-'mi vii!?

Tace o clipă şi să uită împrejur. „Mă-'i băeţi, să vă spun o poveste scurtă"...

„Sunt 5 ani de-atunci. Era tocmai în ajunul Crăciunului, ca acum. Şi era o vreme, mai de hai ca asta. Murăşul era îngheţat, nu ca acum şi lupii din pădurile de dincolo puteau trece în dragă voe la noi în sat. In sara aceea mă aflam la popa nost. Cum eram singurul student în sat, mă chemase la el, ca să petrecem împreună sara ajunului. M'am dus cu bucurie, că vin bun avea în pivniţă, iar preoteasa era nevastă tineră, abia de un an măritată. Dar m'am dus mai ales pentru sora părintelui, dşoara Aurelia, că venise pe Crăciun la frate-său şi eu o cunoşteam dela oraş. Şi ne-am petrecut noi bine, cum îţi petreci cu vin cald şi cînd stai în faţa aceleia, în ochii căreia îţi vezi chipul şi cetesti sufletul plin de iubire...

După cină, dşoara Aurelia a 'nceput să ne cînte la pian. De-a cîntat rău, sau bine, eu nu ştiu, că simţul auzului par'că-mi era tîmpit în clipele acelea. Toată puterea simţurilor mele era adunată în ochi. Cu ochii o vedeam par'că *ca mireasă, în haină albă, împodobită* cu flori mărunte, dar clapele pianului nu le mai auziam. Cînd să sfîrşì cîntarea, mă trezii şi eu din vis. Ea să uita la mine şi eu cetii din nou în ochii ei căprii, iubirea caldă, seninătatea gîndului... — In fereastră s'auzì atunci un ciocănit uşor.

„Cine-'i acolo? strigă părintele.

— „Eu, să vii părinte să cumineci pe mama, că moare", — s'auzì o voce piţigăiată.

— Intră în casă, să vedem cine eşti — răspunsă preoteasa.

Uşa să deschisă, şi 'n prag răsărì chipul ofilit al unui băiat de vre o 12 ani. Era aproape îngheţat. Preoteasa îl puse lîngă sobă şi-i dădu un colac. Trecu apoi în odaia vecină să'mbrace pe popa. Eu şi domnişoara Aurelia am rămas cu băiatul. Şi dacă am rămas ce e? Nimic, iacă i-am privit odată mai viu în ochi, şi ea a roşit toată...

— Ce e mumă-tii? zic eu băiatului, ce să stric liniştea cea mare.

El tăcu întîi, plecă apoi capul şi spune că i-e rău.

— „Bine, dar ce o doare?

— „Eu nu ştiu — urmă el, — că din post a fost tot cam beteagă. Tata s'a dus de azi dimineaţă la oraş cu un car de lemne şi n'a mai venit. Noi l'am tot aşteptat, că trăbuíi s'aducă mamii făină şi drojdii, ca să facem şi noi colac pe mâne dar înzadar l'am aşteptat, că n'a venit nici acum. Şi la noi e frig şi mama e beteagă în pat. Am vrut eu să tai lemne, dar nu ştiu. Atunci s'a sculat mama şi a tăiat ea o două lemne, şi eu i-am făcut focul, apoi aşa s'a făcut cald şi la noi. După ce a însărat, mamii i-a fost tot mai rău şi s'a culcat iară. Şi tot am aşteptat să vie tata, şi n'a mai venit. După-ce s'a făcut sară, eu trebuià, să mă duc cu steaua, că eram „Piticul cel mai mic", dar n'am putut să las pe mama singură. Dar mama zise să mă duc,

deputați și să-i trimită în dietă, și a șa să aibă și ei cuvînt și a mestec în conducerea țării la care s'au alipit!

Și asta una nu și-o poftește nici Austria nici Ungaria!

Că Bosnia și Herțegovina ar avea să trimiță 30—40 deputați, ori mai mulți. Și cum țara e locuită mai ales de Sîrbi și de Turci, deputații aceia ar fi cam 30 Sîrbi și vre-o 10 Turci.

Austria însă are deja atîta Slavi în dieta ei din Viena, (Cehii, Polonii, Rutenii, etc.) încît Nemții vienezi nu-și mai doresc alții, că și așa să înecă în mulțimea lor, și și așa au ajuns Slavii de-asupra Nemților în dietă și în cîrmuirea Impărăției. De ar mai venî și cei 30 Sîrbi bosnieci, apoi Nemții austrieci să înecă de tot, la ei acasă, în potopul de Slavi! De aceea nu vreau să audă de aceea, că și Bosnia să-și trimiță deputații la Vina.

S'o alipească la Ungaria? Dar politicii din Pesta încă au fiori cînd să gîndesc să le între, pe lîngă cei 40 de Croați cari le făcură mai anii trecuți așa zdravene dureri de măsele în dieta din Pesta, încă vre-o 30 de Sîrbi, cînd mai sunt acî și deputații nemaghiari dela noi! Nici lor nu le trebue.

De aceea cei din Viena au iscodit o formă nouă de întocmire a lucrului cu acești cuceriți: să le dee lor ocîrmuire „autonomă“ (de sine stătătoare), numai sub supravegherea Austriei. Și să spune că încă acum în Ianuarie să va publica înalta scrisoare împărătească, care investește Bosnia-Herțegovina cu drepturi de sine, tare deosebite de drepturile altor țări ce stau în legătura cu Coroana austriacă.

Așa apoi, — a poruncî peste Bosnia din depărtare, — asta ar pofti-o și Ungurii din Pesta, și și ei încep a cere, că în acest fel, lor să li-să dee dreptul de inspecție peste Bosnia, cam cum o au peste Croația Slavonia. Că doar soldații din Ungaria (mai ales Românii) au fost cari au întrat în 1877—1878 în ea de au cuprins'o...

Cum s'or împăca fărtații, vom vedea. Deocamdată e vădit, că pe marii politici ai Impărăției au înghițit o bucătură ce le cam stă în stomac...

Românii bucovineni pentru limba românească.

— Pe aiurea și pe la noi. —

Sâmbătă în 8 Ian. s'a făcut constituirea conziliului comunal (a reprezentanței, conducerii comunei) în orașul *Câmpulung*, din Bucovina.

Și în Bucovina puterea conducătoare întronase pe vremuri „limba statului“, cea nemțască, la conducerea treburilor comunale. Nemțește să se dezbată în ședințe, nemțește să se scrie, nemțește mai mult ca orice. După-ce apoi s'a adus legea despre egala îndreptățire a popoarelor (lege, care acolo *să și țină*, nu ca la noi pusă numai pe hîrtie), pe lîngă limba nemțasca să folosea *și* cea românească, în dezbaterile din sfat și altunde prin oficii. Totuși limba nemțească era cea „oficioasă“ (de slujbă).

Dar Românii în orașul Cîmpulung sunt ei mai număroși ca ne-românii.

Au puterea în sfatul comunal și pot hotărî tot ce vreau, dacă țin frățește laolaltă.

De data asta ei, mână în mână, s'au și avîntat la un pas mare în folosul limbii lor românești, anume în sfatul de Sâmbăta trecută, cînd cu constituirea de nou a conducerii comunei, — ei au hotărît că *limba oficioasă a orașului Câmpulung, să fie de aici încolo cea românească*, ba *numai cea română*, înlăturînd chiar folosirea mai departe a limbii germane.

Membrul de reprezentanță german Dr. Zalscez a protestat contra acestei hotărîri, spunînd că ea să lovește de constituție (legea țării), care îndreptățește toate limbile celor ce locuesc împreună, și fiindcă în Cîmpulung să află încă număroși Nemți (și Jidani ce să țin Nemți), limba lor n'are să fie înlăturată dela comună.

In Cîmpulung să află cam 5000 Români și 1200 Nemți și cam 1000 Jidani.

— Ce lume, Doamne, pe aiurea. Ce inimi în Români! Ei merg până a *înlătura* limba zisă „a statului“ dela comuna unde ei sunt la putere! Atît de mult țin la dreptul limbii lor!

Iar' pe la noi chiar și în comune *curat* românești, să fac protocoalele despre ședință *ungerește*, deși legea dă drept celor din scaunul comunal a cere notarului și primarului, ca protocoalele să fie purtate în *limba lor*, pe care o folosesc la dezbatere. Dar lasă-mă-să-te-las cum suntem, ne lăsăm călcați în dreptul limbii noastre de orice nevoieș de deregător volnic!

Iar prin orașe — că avem și cîteva orașe în care majoritatea *este*, și în altele ar putea fi, în mâni românești, — Doamne ferește să se gîndească cineva că limba românească să fie decretată de oficioasă și a protocolului! Să pare așa de „firesc“ că în „limba statului“ să se iee protocoalele!, ba să se facă și dezbaterile în sfat...

Ce depărtare, Doamne, între tăria noastră de inimă, ca naționaliști, și frații bucovineni!

Plîngerile unor abonați.

Din Minthiel Gherlii ne scrie un abonat, că nu mai știe ce să facă, să mai aboneze foile noastre ori nu, că nu le capătă la vreme! In loc de a le căpăta Sîmbătă ori Dumineca, le capătă tot Lunea și Marția!, cînd i-a trecut voia a le mai ceti, după atîta așteptare!

Dar abonatul nostru ne spune și pricina pentru care nu își capătă foile, și anume: „Foaia vine la cancelaria comanală, și aci oarecine îmi desface foile mele și le cetesc, — despre ce m'am încredințat în mai multe rînduri“ — și de aceea apoi abonatul își capătă foile cu intîrzieri.

Că cine îi desface foile, abonatul nu spune, spune însă că vede că e așa, de pe felul cum sosesc foile la mâna dînsului, că se cunoaște că au fost folosite.

Noi ne luăm voe a ruga pe capul primăriei comunale, pe domnul primar Mihai Roman, despre care știm că e om inteligent, fost învățător și subnotar, să pună capăt acestei stări de lucruri, și să facă, ca omul să-'și capete foile la vreme! Că singur el are drept a le desface numai el le-a plătit.

Și decumva volnicia cu desfacerea foilor și întîrzierea lor, o face cutare jurat ori măciucașul comunal ori vre-un membru al familiei sale, — să facă luător aminte pe acela, că acesta e lucru oprit și care, dovedit, vine pedepsit de lege, ca ori-ce înstrăinare de bun al altuia! Legea în privința asta e atît de hotărîtă, că dacă un postar desface numai pe-o clipă foile venite în posta lui sub adresa altora, și le citește și iară le punea napoi, — de-l vei dovedî, va fi pedepsit! Același lucru să întîmplă cu omul dela cancelaria satului, care să va dovedi că desface foile altor abonați din sat.

E dragă cuiva foaia cutare, pe care a văzut'o în trecere, — trimiță și el după ea, de nu poate singur, trimiță în tovărășie cu altul, — dar a folosî pe cele pe care *altul* le plătește, e lucru și urît, și nedrept și călcător de lege!

Sune acest cuvînt și altor oameni de prin cancelăriile comunale cari ar face asemenea.

Noi de-aici nu putem ajuta altfel cinstiților nostri abonați, decît învățîndu-'i să bage de samă doar află pe vinovați și apoi, cînd cu dovadă despre asta, facă arătare la posta cea mai deaproape, care va cere întrevenire în lucru și va face rînduială, ca foile și scrisorile să ajungă cît mai repede și *neatinse* la mâna celor cărora le sună.

Iar dacă posta n'ar întrevenî, atunci dee-ni-să nouă dovezile, și vom face noi de aici arătare la Direcția postelor, — care va întrevenî ea. Că prea multe plîngeri de acest fel ne vin, că unii oameni fără inimă (și fără cinste!) de prin sate, folosesc foile altora ce au căzut din întîmplare întîi în mânile lor, și ori le dau abonaților foarte tîrziu ori nici decît!

Simțul de cinste, trebue să spună unuia fiecăruia, că acest lucru nu e iertat și nu e frumos!

Ce ție nu ți-ar plăcea de ce-o faci tu altuia?

și eu m'am dus apoi. Am umblat pe cîteva uliți dar mai toate ușile le-am găsit încuiate.

M'a prins frigul și mă gîndeam tot la mama. Și m'am întors apoi acasă și mama se vaeta în pat. Eu am fugit până aci să aduc pe părintele s'o cuminece...“

Popa ieșî și plecă cu băiatul după el. Eu am rămas cu dșoara și cu preoteasa. Și-am început să glumim și să petrecem, dar mie nu'mi eșea din cap icoana bietului copil. Prin mintea mea treceau val-vîrtej gîndurile și nu puteam să mai înțeleg rostul bucuriei. Colo un biet băiat aleargă la popa, ca să-i scape pe mamă-sa din ghiarele morții și aiurea numai bucurie și rîs și veselie!... Toate căminurile sunt pline de lumină, dar tata bietului băiat s'a dus și n'a mai venit. S'a dus la tîrg cu un car de lemne ca să capete niște parale, să aducă ceva soției bolnave și bietului lor copil... Dar cine știe ce i-se va fi întîmplat pe drum, de nu s'a mai întors!

Și icoana băiatului nu voia să-mi iese din minte. Vedeam par' că în mijlocul codrului un car cu lemne, părăsit și zăpada stropită cu sînge! Iar într'un bordeiu, pe un pat sărac, vedeam chipul uscat al unei femei, văitîndu-se în durerile ei, și lîngă ea băiatul cu ochi senini, care n'a mai putut umbla să fie „Piticul“ în colinda lui, ci trebue să stee înspăimîntat lîngă mama lui și nu poate s'o scape de dureri... El a lăsat cea mai frumoasă clipă din sărbătorile Crăciunului, a lăsat prietenii cu steaua și s'au întors să vadă de mamă-sa bolnavă...

Firul gîndului meu se țesea mereu și eu tot mai mult înțelegeam, că durerile lumii sunt cu mult mai înălțătoare, ca bucuriile! In mintea mea se puneau față 'n față casa bogată și bordeiul. Vedeam în una atîta strălucire, podoabă și lumina, dar zadarnic căutam aci și sufletul, sufletul senin și curat, plin de iubire și credință. Dincolo, în bordeiu, vedeam sărăcia, mizeria, dar vedeam și diamantul strălucitor, podoaba cea mai frumoasă din lume: inima bună, jertfitoare de sine, iubirea predicată, de cel ce s'a născut acum 1910 ani!“

Prietenul meu care ne povestea acestea, tăcu, gustă nițel din vin și urmă apoi mai încet:

„Și cum văzu domnișoara Aurelia și preoteasa, că eu din clipă în clipă, sunt tot mai tăcut, tot mai trist, mă 'ntrebară, ce am? Iar eu, cum vi-am spus vouă, așa le-am spus și lor. Și după-ce le-am spus, domnișoara Aurelia, a ridicat nițel umărul și-a zis nepăsătoare: „Pentru asta atîta supărare?...“

Fui groaznic izbit de aceste cuvinte ale dșoarei. Părea c'a dat c'o piatră în inima mea! Mi-să despăingenaseră ochii și începui a vedea lume și oameni cu totul altfel. Dar avui și o grea durere! Părea că mi-s'a rupt ceva în inimă!- Cum? Aceea care cu în iubirea mea dintîi, îmi părea însași numai iubire, simțire, dragoste, căldură, — rămîne atît de neatinsă de jalea și nenorocirea nevinovatului copil ce n'are sară de Crăciun?... Dar dacă pentru un atare nemiluit al sorții nu simte nici o compătimire pentru cine poate ea peste tot să simță ceva?... Și simțiiu cum dragostea din inima mea, zbură ca o pasere speriată, și de altfel drăguța și voioasa dșoară, îmi păru o ființă așa streină că și cum nici odată nu mi-aș fi oglindit privirile înflăcărate de dragoste în ochii ei vii și, frumoși... Și n'am mai iubit'o, dar nici de uitat n'am putut'o uita.. Căci, așa să vede, dragostea cea dintîi, cel puțin nu să uită nici odată...

Sebastian Bornemisa
stud. fil.

Ea: Dacă nu vrei să-mi cumperi pălăria aia, plec îndată la mama... și-o aduc la noi pentru o lună...

El: (sărind în sus): Asta nu! Cumpără-ți două pălării, numai asta să n'o faci!

Crăciunul poetului Goga.

Cînd l'au arestat în Pesta, poetul Goga să afla în hotelul scălzilor „Lukácsfürdö“, scălzi la cari să duc oameni ce sufăr de reumatism (durere pe oase). Poetul e supărat de acest morb şi mersese să-'şi vadă de lecuire prin scălzi.

După-ce l'au arestat, nişte gazetari au şi dat fuga la hotel, să afle cine e şi ce făcea acest »aţţător« valah în hotel? N'au putut afla mai nimic despre el dela hotelier, ori chelari (chelneri), că nu să prea arătase printre oameni şi nu-le dase prilegiu să-'l cunoască de-aşa. Au mers dar la servitoarele care curăţă prin odăile oaspeţilor. Aci şi-au găsit ce au dorit. Servitoarea care avea curăţirea odăii poetului Goga le-a spus:

— Nu ştiu ce om e, că toată ziua nu eşia din odae. Tot acolo sta la masă şi scria, şi scria! Nu ştiu ce scria, epistole ori altceva, că era plin de foi şi cărţi şi hîrtii pe masa lui. Şi sara sta mult şi scria!... Abia l'am văzut coborîndu-să în 3 zile de 2 ori jos în cafenea pe scurtă vreme, şi cînd mergea de îşi lua scalda.

Da, poetul nu căuta lumea zgomotoasă, jidovească, ungurească, dela băi şi din hotel. Nu o dorea. Nu să simţea acasă în mijlocul ei. El să simţea bine numai în odaia lui, cu gîndurile lui, cu închipuirea lui viuă şi limpede şi dulce! Iar că ce lucra, ne arată foile de Crăciun, în care în una vedem publicată sub numele lui o poezie de Crăciun, care ne arată, că sufletul lui simţitor, presimţea par'că, ce Crăciun trist, îl aşteaptă pe el şi pe cei mai iubiţi ai săi! Iacă ce versuri prevestitoare de tristă sară de Crăciun a scris de data asta Goga:

MOŞ CRĂCIUN.

Moş Crăciun cu barba albă, Moş Crăciu cu traista plină,
Oaspe vechiu şi-atît de darnic al copilăriei mele,
Azi la noi în sat te-aşteaptă toată casa cu lumină,
Cu colinde şi cu cîntec şi cu crai ceteţi de stele.

Tu mi-te strecori în taină pe la fiecare poartă,
Cu păşirea ta tiptilă nu laşi urme pe zăpadă,
Dar te simte-acoperişul oropsiţilor de soartă,
Cînd laşi binecuvîntarea peste capul lor să cadă!..

Tu cobori şi 'n sara asta, tu cobori ca altădată,
Pe pămîntul greu de rele, sol bătrîn de gînduri bune
Şi 'nveşmînţi c'un văl de pace răzvrătirea 'nviforată...
—Cum te-aşteaptă 'n sat la mine!.. Du-te, du-te Moş Crăciune!

De nu ţi-o fi peste mână, treci şi pe la poarta noastră,
Biata mamă 'ngîndurată ***azi e singură la casă,***
Tu măcar o rază 'n suflet îi trimite prin fereastră,
Cînd vezi neatins şi vinul şi colacul de pe masă!..

Şi apoi pleacă Moş Crăciune — pe oriunde-şi duce darul
Bătrânească şi curata şi cinstita noastră lege....
Dar în lumea mea străină, nu 'ncerca să treci hotarul,
Căci şi sufletul şi casa ţi-s ***închise****-aici, moşnege!*

(Budapesta) OCTAVIAN GOGA.

Versurile erau scrise şi trimise nainte de a-'l aresta.

Prin arestare ele, s'au împlinit pe deplin! Ca cuvintele din scrisele prorocilor.

Că vorbeşte dulcele poet de „pămîntul greu de rele“ pe care »răzvrătirea 'nfiorată« zbuciumă sufletele »oropsiţilor de soartă«!, — cari sunt fraţii săi Români de pe acest pămînt, cari mai mult ca altădată avut'au la acest Crăciun cuvinte a să simţi oropsiţi de soartă şi a simţi în sufletele lor »răzvrătire 'nviforată«, chiar pe urma ştirii despre netrebnica şi nelegiuita arestare a poetului! Lor el roagă pe bunul Moş-Crăciun să le ducă »pace«...

Iar sub »mama« sa, pe care o aştepta o sară de Crăciun aşa de tristă, văzîndu-să *singură* la masă, şi ne-putînd atinge nici vinul nici colacul, — sufletul lui presimţea sara măchnită a întregei sale familii fruntaşe şi iubite...

Adevărate prorocii...

— Şi *numai în ziua de Crăciun* l'au lăsat liber, după multe intreveniri şi stăruiri, şi după ce familia poetului şi fondatorii foii »Ţara Noastră« a pus pentru el o cauţie de ***20.000*** cor.! Că de n'ar sta la pertractări, să fie perdută această sumă. Fireşte va sta la pertractări, numind pe autorii articlilor împricinaţi.

Aşa să umblă la noi cu scriitorii la foile româneşti!

Răsunet la propunerea
cu schimbarea pomenilor.

Abonentul nostru dl Ioan Stoica măestru în Avrig, cetind cele propuse de dl Ioan David în numărul nostru trecut (vezi articolul „O vorbă cuminte“), ne scrie printre altele:

Dl I. David, propunătorul, e cunoscut pe la noi, că a făcut parte din administraţia comitatului nostru, a funcţionat şi în comuna noastră, ca notar comunal, şi găsind multe rîndueli slabe, aşa ca la Români, s'a pus cu mare zel pe lucru, să pună temeiu la lucruri bune. Intre altele s'a apucat să facă fond pentru scopuri culturale, ca dacă mâne-poimâne biserica ori şcoala ar ajunge în vre-o strîmtoare, să aibă de unde să se ajuture. Şi era asta acum 15 ani, şi de să lucra de tot poporul aşa cum s'a propus şi s'a început, acum cînd chiar ne ajunsese năcazul prin noua lege şcolară, şcoala noastră avea de unde să se ajuture şi nu trebuia să-'şi bage capul în jugul guvernului, cum fu silită a şi-l băga!

Dl David a făcut aici o probă. A umblat prin comună şi a adunat bucate dela popor. A dat care cît a putut şi mai ales cît a vrut. (Că de regulă tot omul dă mai puţin decît *poate!*) Totuşi s'au adunat bucate în măsură frumoasă, pe care le-a vîndut apoi şi banii i-a dat cu creştere între popor. Pornise lucrul bine, dar s'au ivit pizmuitorii şi răutăcioşii şi au început a arunca vorbe, că bucatele s'or dat la Jidani şi banii la oameni dela cari nu s'or mai vedea! Şi că, să mai vie numai notariul pe la noi, că i-om da noi lui!... Şi alte prostii româneşti. Aşa apoi dl David s'a scîrbit, a lăsat pornirea ba s'a şi dus acuşi dintre noi. Văd însă din cele ce le scrie, că cu sufletul e tot în mijlocul poporului şi nu ştie ce i-ar mai propune, doar îl porneşte pe căi ducătoare la mai simţită fericire...

Ce propune dsa cu pomenile e lucru cel mai cuminte, că D-zeu să ne ierte, dar vedem noi înşine în toată ziua ce să face la aşazisele „pomeni“. Zău că mai numai pe cei sătui îi mai satură şi la cei nesătoşi le stîmpără setea, nu după cum cere scriptura! Aşa că pe cîte un om mai cu stare îl costă o pomană 100 ba şi 200 coroane, că-'s „pomeni grase“ cum le ziceţi acolo. Aşa-'i şi aici pe la noi. Intru atîta e obicinuit poporul cu aceea să sature pe cei neflămînzi şi să adape pe cei nesetoşi, că dacă îi întrebi pe oameni de ce fac aşa şi nu cum ar trebui, miluind pe adevăraţii lipsiţi şi săraci, — nici ei nu-ţi pot spune că de ce o fac aşa, numai atîta îţi răspund că: aşa ne-am pomenit din taţi şi moşi... Şi apoi după pomană nu odată auzi pe cei sătui criticînd că doar nici n'a fost aşa de minunată masa precum pofta lor le era. Acuşi îi poruncesc celui cu mortul că ce mîncare să le pună pe masă!.. Iar cei săraci să trag pe după uşă, mulţumiţi cu o cojiţă ori cu rămăşiţele ce li-să dau după ce s'au săturat şi ridicat dela masă ceialalţi!

Iar aşa nu e bine. Vedem toţi că nu e bine. Cuminte ar fi aşa cum să propovedueşte prin foaia dvoastră! O, de i'ar auzi cît de mulţi!

Ioan Stoica, măcstru pant.

*

Cînd facem loc şi acestei scrisori frumoase, rugăm pe bunii nostri cetitori să se facă apostoli ai acestor îndemnuri bune.

Ştim noi că nu vom fi urmaţi dintr'una şi peste tot locul. Ca la ori-ce înoiri, poporul nostru e greu de pornit pe alte căi decît cele prinse din bătrîni, — şi nu face altfel nici un rău că e aşa ţinător la ele, dar ar trebui să aleagă între sfaturile ce i-să dau pentru a porni pe căi nouă şi pe care le află aievea cuminţi, să le primească şi urmeze totuşi!

Facă-să icî şi colo Inceputuri. Despre ele vestească-să obştea prin foi. Şi azi icî, mâne colea, pilda bună va fi urmată şi sporuri în bine să vor vedea pe urma lor.

Abonament
la „Libertatea“

cu „Foaia Interesantă“ şi „Tovărăşia“ deschidem şi pe anul 1910, cu preţurile din fruntea foii.

Preţul acestor foi *8 cor. pe an*; plugarilor să dă cu preţ scăzut la *5 cor.* pe an.

Pentru *Americă: doi şi jumătate dolari* pe an;

☛ **Abonaţii vechi** *puneţi pe colţul cuponului cu care trimiteţi banii, numărul abonamentului unde vi-să cere pe faşia sub care vă vine foaia!*

Abonaţii noi *daţi adresa deplină: scrieţi curat numele, ocupaţiunea (meseria, plugăria), comuna, posta din urmă şi comitatul!*

Unde să cer mai multe foi pe o singură adresă, trimiţîndu-să adecă foile mai multora la un loc şi avînd ortacii a-'şi duce foile dela cel ce le primeşte pe toată, — acolo dăm toate trei foile pentru numai *4 cor. 40 fil.* de un abonat! Cel-ce le primeşte are însă să adune banii *nainte* dela *toţi*, pe cel puţin jumătate de an! Pe credit nu să trimit nimănui!

Cei-ce pentru tineret voesc să aibă mai multe „Foi Interesante“ trimit cîte 1 cor. de una, peste preţul „Libertăţii“ ce au abonată şi-'i vor venì, în „Libertatea“ lui, încă cîteva „Foi Interesante“ pentru ceialalţi.

Scrieţi-vă numele

curat româneşte, cînd ne daţi adresa sub care să vă vină foile! Unii abonaţi, mai ales cari să vede că au umblat la şcoală ungurească, îşi scriu numele cu ortografie (fel de scriere) ungurească, — ceea-ce nu e bine! Aşa să vi-'l scrieţi, cum vi-'l scrie dl preot după matricula cea bisericească! Şi nu lăsaţi pe nimenea să vi-'l schimonosească!

Mai ales noi nu voim să fim şi noi schimonositorii numelor româneşti a fraţilor nostri!

Băgaţi de seamă cum e felul de scriere românesc al foii, şi aşa scrieţi şi dvoastră, şi cuvinte şi nume.

Numai numele satului şi al postei din urmă şi al comitatului, ni-'l daţi şi ungureşte, *pe lîngă româneşte.*

De ţi-a dat Dumnezeu

prindere mai bună, nu te folosì de scăriţarea de preţ ce o facem ţăranilor săraci, la 5 cor., ci plăteşte abonamentul întreg cu 8 cor., că procesele ce am avut şi cari le avem acum încă, ne-au sleit, şi am rămas cu perderi nu cu folos după scoaterea acestor foi!

Plătind abonamentul întreg de 8 cor. ne ajutaţi a putea face faţă greutăţilor şi a îmbunătăţi tot mai mult foile!

Nu lăpăda

faşia tipărită în care ţi-a venit adresată foaia, ci însamnă-ţi ce număr e tipărit pe ea, şi acela scrie-'l sus unde să cere, pe cuponul cu care trimiţi banii de abonament.

Corespondenţă.

Din Crişcior.

Dle Redactor!

Ca răspuns la îndemnurile bune ale D-Voastre din numărul de Crăciun, prin care puneţi la inimă cărturarilor din sînul poporului a purta grijă de călăuzirea ţăranilor nostri pe drumul luminării, — vă fac cunoscute două lucruri din comuna noastră Crişcior (lîngă Brad), care răspund cu bine chemării ce demult o tot fac foile noastre naţionale, către cărturarii şi fruntaşii satelor.

Un fapt e, că preotul nostru Ioan Perian de mulţi ani de zile să dovedeşte foarte bine înţelegător al acestei chemări, prin faptul, că aproape în fiecare Duminecă şi sărbătoare, nu întrelăsă a vorbi poporului la biserică, şi acolo, afară de tîlcuirea evangeliei, trece apoi cu tact şi potrivit, a atinge şi alte trebuinţe ale credincioşilor şi a-'i îndruma cum să-'şi îndrepteze lucrurile pentru a ieşi cu bine din toate. Indeosebi stărue să înveţe, să cetească, să îndrăgească ştiinţa! Să şi văd în comuna noastră urmările acestui fel de stăruinţi, făcute prin biserică şi spriginite cu temeiu de şcoală, căci în Crişcior să citeşte mult, sunt mulţime de economi abonaţi la foi, mai toate foile au abonaţi număroşi aici. Poporul e bine luminat şi să deşteaptă tot mai mult întru toate!

Ca dovadă că această năzuinţă în casa preotului nostru e un ideal spre care năzueşte cu tot sufletul, — dovadă e şi faptul, că fiica părintelui Perian, dşoara Octavia Perian a luat asupra sa sarcina de a ţinea 3 ore pe săptămînă şcoală de lucru de mână cu fetiţele dela şcoala noastră confesională, — fără nici o plată, numai din dorul de a ajuta şi prin asta la răspîndirea de frumoasă ştiinţă în popor. Fetiţele sunt deja deprinse foarte bine în lucru de mână, să vede un spor tare frumos şi e mare bucuria lor văzînd ce lucruri drăgălaşe învaţă ele acum, cum altele naintea lor n'au avut norocul a învăţa, şi mare e bucuria mamelor, cînd văd lucrurile mânilor copilelor lor.

In acestea eu văd o frumoasă împlinire a chemării de cărturar în mijlocul poporului, şi am crezut de bine a o scoate la iveală, ca o recunoaştere a bunelor stăruinţe a domnului părinte Perian şi a tinerei sale fiice Octavia.

S. N. m. p.

*

Cînd facem loc acestei scrisori, atragem cu drag luarea aminte a cetitorilor asupra lucrurilor din ea, căci în aceasta vedem şi noi un frumos răspuns cu *fapte* la stăruinţele conducătorilor neamului şi a chemărilor prin foi de a îngriji cît mai bine de luminarea e-r pede a poporului.

De-ar da Dzeu să primim din cît mai multe locuri scrisori cu ştiri de acest fel.

Noutăţi

An nou fericit!, dorim tuturor cetitorilor şi spriginitorilor foilor noastre!

*

In presara de Anul-nou meseriaşii nostri români din Orăştie, arangează o convenire cu producţii, declamaţii, mici piese teatrale, în sala „Transsylvania". Publicul va şedea la mese aşternute. Să atrage de nou luarea aminte a publicului nostru din loc asupra acestei conveniri.

*

An-nou fericit!

Afară de cei publicaţi de noi în numărul trecut, şi-au mai răscumpărat felicitările de anul nou domnii:

Dr. S. Moldovan, dăruind *5 cor.*, pentru despărţămîntul Orăştie al Asociaţiunii, — şi Irimie Boca, 5 cor. pentru gimnaziul din Brad (care s'au şi trimis la locul lor).

— Dnii profesori dela gimnaziul român din Brad, şi-au răscumpărat felicitările de Anul-nou, dînd pentru fondul de întregire al acelui gimnaziu *14 cor.*

— Dl Rudolf G. Brassai din Orăştie, 5 cor. tot pentru Brad.

*

Viriliştii români la Orăştie. Reprezentanţa oraşului Orăştie, a statorit în şedinţa sa din urmă lista celor 31 de viriliştii (plătitori de mai multă dare) din oraş, cari, pe temeiul dării ce plătesc, întră ca membri în reprezentanţa orăşenească, alături cu cei 31 de membri ce vin acolo aleşi. Printre cei 31 de viriliştii, ***12 inşi sunt Români,*** 10 Saşi, 5 Unguri şi 4 Jidani. — Cei 12 viriliştii români sunt (şi plătesc darea însemnată după numele lor):

Ioan I. Vulcu,	cu dare de	K	4086·94
„Ardeleana"	„	„	2042·68
Nicolau Vlad*	„	„	1985·30
Dr. A. Muntean*	„	„	1676·48
Dr. Ioan Popu*	„	„	1103·50
Dr. Romul Dobo*	„	„	922·20
Ioan Moţa*	„	„	881·96
Valer Orbonaş	„	„	869·37
Dr. S. Moldovan*	„	„	832·24
Dr. Cornel David*	„	„	784·16
Const. Baicu*	„	„	695·92
Dr. Aug. Deac*	„	„	686·92

Membrilor după a căror nume e pusă o steluţă (*), le e socotită darea duplu, după diploma ori oficiul lor. — Precum să vede din această listă, Românii fac frumoasă înaintare şi în privinţa asta în oraşul nostru. Prin muncă şi cruţare, ei sporesc în bunăstare, iar alături cu bunăstarea, le creşte şi însămnătatea în viaţa de obşte a oraşului, ca şi în a ţinutului. Sporul acesta în lista viriliştilor la oraş e tot în creştere de ani de zile. Nu-s depărtate vremile cînd abia aveam 6—7 viriliştii.

*

Incă un balon al armatei noastre. Armata Austro-ungară s'a pus pe lucru, să se înzestreze cu baloane pentru scopuri militare. Afară de balonul „Paiseval" ce-'l are şi pe care l'a probat demult, reuşind şi bine şi rău, — acum să lucrează cu zor la gătirea unui nou balon după tipul balonului „Parseval". In unele părţi înse să deosebeşte de Paiseval, făcîndu-să mai desăvîrşit decît acela. E mai mare şi motorul lui mai tare. Peste 3—4 luni să vor putea face probele de înălţat cu el. Şi tot în anul acesta va fi gata şi un al treilea balon pentru armata noastră.

Şi de va merge tot aşa, nu vor creşte mulţi peri cărunţi pe capetele celor azi încă tineri, pînă vom vedea că fiecare regiment îşi are balonul său şi va face probe cu el... Vom vedea plutind peste noi baloanele, ca printre noi trenurile Iar la manevre vom avea vederi minunate: lupta trupelor şi a tunurilor jos pe pămînt şi a baloanelor între sine peste capetele lor prin văzduh, şi tunuri cu gurile ridicate spre cer, ţintind asupra baloanelor, ca să le nimicească,..

Vor fi jocuri interesante aceste, dar pentru bietele popoare e o nenorocire: ele vor cere iar sute de mii şi milioane nouă, cari pân' aci nu ni-să cereau, — ca să se fabrice cît mai multe atari baloane, bune la spionatul trupelor inimice şi a arunca acolo materii nimicitoare asupra lor!

*

Jertfa zborului prin văzduh. Zilele astea zburătorul cu maşina de zburat, Delagrange, voind să zboare în oraşul Pan, înaintea marelui public ce ieşise să-l vadă, deşi a văzut că un vînt prea puternic suflă furios, el s'a pus să se înalţe cu maşina lui. Să şi învîrtă de 3 ori în jurul publicului privitor, dar luptîndu-să prea încordat contra puternicului vînt, de-odată o aripă a maşinei să rupse şi maşina să dete de-a dura prin văzduh spre pămînt, căzînd cu o repeziciune uriaşe! Ea s'a zdrobit de tot, iar îndrăzneţul ei stăpîn fu scos *mort* de sub ruinele ei, cu capul spart şi membrele toate rupte!

*

80.000 coroane furate pe trenul dela Arad la Piski. In 8 Ianuarie, direcţiunea căilor ferate din Arad a trimis cu trenul la Piski suma de *80.000. cor.*, din care sumă să plătească pe lucrători şi să acopere şi alte cheltueli. Banii, au fost pachetaţi într'o ladă de fer şi încuiaţi, după cum s'au trimis şi până acum. Trenul ca şi de altă dată a ajuns în gară fără a i-să întîmpla ceva pe drum dela Arad până la Piski. In Piski cînd cei în drept voiau să ieie lada cu banii din vagonul în care era, ia dacă ai ce lua!, Lada era de fost aci dar numai goală şi deschisă. Indată s'a început cercetare. Inaintea tuturor au luat la răspundere pe conducătorul trenului, care nu le-a dat nici o deslişire, despre lipsa banilor. A tăgăduit aceea că el ar fi părtaş la furtul banilor. Pe conducător l'au arestat de loc şi oficiul căilor ferate precum şi jendarmăria a început cercetări cît să poate de aspre şi în cercuri cît mai largi. Conducătorul postei e închis în Deva, până să va lămuri lucrul de e şi el vinovat ori nu.

*

Logodnă. Dşoara Elena Tisu (Cebea) şi dl Sabin Indrieşiu (Brad), logodiţi.

*

Dela Vecinătatea de înmormîntare a meseriaşilor din Orăştie. Aviz. Joi în 7/20 Ianuarie 1910 să va ţinea adunarea generală a „Vecinătăţii de înmormîntare". Cei-ce doresc a să înscrie de membri noi, să binevoiască a să înştiinţa tot în ziua aceea la 9 ore a. m. la dl prim decan Simion Corvin sen. în loc.

*

Viforul iernii... Pe drumul ferat al băişagurilor, între Merişor şi Băniţa (la Petroşeni) în 7 Ian. n. să descărcase o viforniţă cu zăpadă, de te orbea neaua de umblai pe afară. Pe aşa vreme păzitorul căii ferate Vilhelm Miori trebuia să cerceteze linia între cele două staţiuni, cum îi era datorinţa. S'a dus să şi-o împlinească. Mergea-mergea pe linie încolo şi viforul îi şuera pe la urechi şi-'i sufla zăpada şi'n faţă şi'n dos. Iacă-'l ajuns la un tunel (drum prin munte, pe sub pământ). Aci vîntul şuera şi mai prost. Aşa apoi n'a auzit trenul ce venea napoia lui, iar trenul nu l'a văzut pe el de acelaşi val de zăpadă şi ajungîndu-'l, l'a lovit cumplit dela spate din o lature, — că nu mergea pe mijlocul şinelor ci pe lîngă ele, — şi l-a rănit cumplit! Plin de rane de moarte a fost ridicat şi dus în spitalul din Deva, fără nădejde a putea fi scăpat vieţii!

*

Un ministru englez, bătut. Ministrul englez Burns a pătit'o zilele astea cam ca ministrul Brătianu al României. Pe cînd, în 6 Ian. ieşea dela casa oraşului, unde avuse sfat, un om necunoscut lui, a sărit la el şi a început a-l lovi cu palmele, cu pumnii pe unde nimerea, în mijlocul stradei! Ministrul s'a apărat cît a putut, dar a putut puţin, căci atacătorul lui era om mult mai puternic decît el! Pecînd, în urma larmei stîrnite, au venit poliţiştii, — duşmanul ministrului a perit. A fugit şi n'a putut fi prins!

*

Femee de pe vremea lui Napoleon-cel-mare! In comuna Gurbeşti (lîngă Spinuş, în Bihor) a murit în 5 Ian. o femee, care a văzut vremile lui Napoleon Bonaparte al Francezilor, ba a avut şi val cu armadiile cuceritorului de lumi. Era femeea Maria Oros, fost măritată după Ioan Papp, dar rămasă văduvă. S'a fost născut în 1795 şi în 1809 tatăl ei fiind în armata nemeşască din Sătmar, s'a dus cu maică-sa să-l caute în Raab (Györ). Era fătuţă de 11 ani. Ar-

mata franceză alui Napoleon însă, care era în acest an în războiu mare cu Austria (suferise înfrîngerea dela Apern în Maiu, iar în Iulie a cîștigat biruința hotărîtoare dela Wagram, cuprinzînd a doua oară Viena) — armata asta alui Napoleon a făcut prisoner și pe tatăl Mariei Oros și pe mama ei și pe fetița însăși! A stat ea închisă până s'a pus pacea, apoi a scăpat cu mama și tata împreună și s'au așezat în Bihor, unde din mica fetiță să făcu fată mare, apoi nevastă și femee cu familie, care trăi până iaca acum, cînd muri în vîrstă de *115 ani!* Această femee ce a ajuns vîrstă ca Metusalem din biblie, a fost tot sănătoasă până la moarte, și știa spune multe lucruri interesante despre vremile acelea mari, cînd să băteau Franțuzii cu împărăția noastră sub zidurile Vienei și au prins-o și pe ea în robie!

După ea rămîn doi „copii" ai ei: fiecare trecut de *90 ani* și voinici și sănătoși amîndoi!

*

Biserică unită în București. Zilele acestea se va sfinți biserica română-unită din strada Polonă din București, zidită prin stăruințele archiepiscopului catolic din București, Raymund Netzhamer. Biserica e clădită în stil curat românesc. Ea va slujì ca locaș sfînt pentru număroșii romîni uniți din capitală, în majoritatea lor Români din Ardeal. Biserica a fost clădită cu bani adunați dela credincioși și cu un ajutor de papa Pius X.

*

Advocat român în Gîrbău. Am onoare a aduce la cunoștință, cumcă am deschis cancelarie advocațială în Gîrbău (Csáki-Gorbó) comitatul Solnok-Dobîka. Cu stimă Dr. Victor Gael, advocat.

*

Căpitan sinucigaș. Din Loșonț să scrie, că căpitanul din regimentul 25 de infanterie, Stefan Prileski și-a tras în 6 Ian. un glonț din revolverul său de serviciu, în cap, murind îndată. Imboldul desnădăjduitei lui fapte, nu sa știe încă.

*

Ciocnire de trenuri s'a întîmplat în 6 Ian. în stația Foggia (în Italia). Mai multe vagoane s'au zdrobit. Au rămas morți pe loc 6 oameni de pe tren și 20 răniți!

*

Nenorocire la baia de fer dela Ghelar. In băile de fer erariale (ale statului) dela Ghelar (comit. Hunedoarei) s'a întîmplat în 7 Ian. ni o nenorocire care a tras după sine nefericirea alor doi lucrători. In mina zisă »Mihai«, în urma ploilor, s'a înmuiat un părete al minei și s'a prăbușit, îngropînd sub sine pe doi lucrători ce erau acî aproape. Grăbind ceialalți băeși într'ajutor pe unul din lucrători l'au putut scoate încă viu, dar cu membrele rupte rău, cu mâni și picioare frînte, și l'au dus la spital, unde nu-'i nădejde să scape cu viața, dar pe soțul lui l'au putut scoate de sub pământ numai după săpătură de cîteva ciasuri, mort.

*

Petreceri.

Presara de anul-nou la Bistriță. Reuniunea romînă de cîntări din Bistriță, și Comitetul filial al Fondului de Teatru, invită pe aceasta cale pe întreaga inteligență și meseriașii români din Bistriță și jur la serata de anul nou, din 13 Ianuarie 1910 (31 Dec. 1909) Joi seara dela 8 oare, în sala cea mare dela Gewerbeverein, la mese așternute. Vor fi cîntări de cor. și representație teatrelă.

— Reuniunea romînă de muzică și cîntări din Bistra, invită la Concertul împreunat cu teatru, ce să va ținea Vineri în ziua de (Anul-nou) în hotelul Dlui Ioan Salmen din Bistra.

— Tinerimea economică din Uifalău (Magyarujfalu com. Cluj) va aranja în 1 Ianuar 1910 st. v. în școala gr.-cat. din loc „Producțiune *teatrală*" la care invită pe toți binevoitorii școlii. Începutul la 6 oare seara. Prețul întrărei de persoană 60 fil. Venitul curat e destinat în favorul școalei gr.-cat. din loc.

— Meseriașii romîni din Turda invită la Producțiunea teatrală urmată de joc ce o vor aranja Duminecă în 6 Februarie st. n. 1910, în sala dela hotelul „Elisabeta" din Turda.

— Filiala Societății pentru fond de teatru român din Mediaș invită la Reprezentația corală-teatrală ce va aranjà cu concursul corului cursului al doilea teologic din Sibiiu în 20 Ian. n. (a doua zi de Boboteză) în sala festivă a hotelului „Strugurul" din Mediaș.

— Tinerimea din Călățele (com. Cluj) invită la Concertul și Teatrul împreunat cu joc ce va aranja Duminecă în 3/16 Ianuarie n. 1910 în sala școalei din loc sub conducerea dlui învățător Ioan Luca, în favorul școalei.

— Tinerimea adultă română din comuna Bruiu, invită la Producțiunea teatrală împreunată cu cîntări, ce o va aranja în 16 Ianuarie n. în sala școalei gr. ort. din loc, în favorul școalei.

— Corul bisericesc din Vidra-de-sus invită la Teatrul și Concertul ce-'l va aranja Duminecă, în 3/16 Ianuarie 1910 în sala școalei romîne din loc sub conducerea dlui învățător Gheorghe Narița, — în scopuri filantropice.

*

— A apărut Nr 8—9 din Revista politică și literară", ce apare la Blaj sub direcția dlui Aurel Ciato și cu colaborarea multor distinși scriitori români. Sumarul bogat și variat al acestui număr, are articli politici și bucăți literare bine îngrijite, scrise de Dr. O. Prie, G. Coșbuc, I. N. Soricu, I. Agîrbiceanu, A Ciato, Dr. Cassiu Maniu, Dr. Val. Moldovan și alții. Numărul să înfățișează de tot bine îngrijit. Revista iese odată pe lună. Prețul abonamentului pentru „Revista politică și literară" este 12 cor. pe an: pentru învățători, preoți dela sate și studenți numai 8 cor.

Să poate procura la administrație în Blaj (Balázsfalva).

Cea mai îndărătnică tusă

și alte îmbolnăviri ale organului de respirare, de cari să pot îmbolnăvì tineri și bătrîni, să ușurează lesne prin Emulzia-SCOTT deja cîteva doze ajung, pentru-ca ori-cine să se convingă despre aceasta. Efectul miraculos al

(466) 18—28

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul!

Emulziei-SCOTT

zace în curățenia și puterea nutritivă a tuturor elementelor ei constitutive și a modului de producere, îndeplinit după speciala recetă a lui SCOTT, prin ce aceasta devine ușor d gestibilă, chiar și celui mai slab stomach.

Emulzia-SCOTT e cea mai distinsă!

Prețul unei sticle orig. 2 K 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Avem de vînzare

„Calendarul Național" pe 1910!

întocmit de redacția foilor noastre. E și mai frumos ca anul trecut!

In fruntea Calendarului e: Monumentul ridicat la Șibot (lîngă Orăștie) vitejiei românești de pe Cîmpul Pânii.

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălașe, înfățișînd pe înaltele persoane dela Curtea română: Princesa Maria, cu cele 2 fiice ale sale și cu cei doi Prinți: Carol și Nicolae în costume naționale ele ca drăgălașe țărăncuțe, ei ca minunați ciobănei romîni!..

— *Minunile firii pe fundul mărilor:* 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de brațe!)

— Chip de *zidiri uriașe* în New-York!

— Tren de munte, cu roate cu dinți.

— Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă.

— O minune americană: *Stîncă ce să tot mișcă*, aninată pe coasta unui colț de peatră, și nu cade! Foarte interesantă!

— Napoleon cel mare cînd vine înfrînt din Rusia, și istoria acelui groaznic războiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mișcător și interesant!

Prețul unui Calendar Național e, ca și în trecut, *numai 18 cr. (36 fil.)* și **5 fil. de porto,** așadar 41 fileri cu postă cu tot.

Cele plătite nainte. *Să dau la vînzători, mai ieftine!*

Dacă trimiți bani pentru 5—10 calendare, le capeți în loc de 18 cr. cu numai *13 cr. (26 fil.) unul,* și-'ți vin *franco* (posta plătită) acasă.

Dacă trimiți banii pentru mai multe ca 10, le plătești cu *numai 11 cr. (22 fil.) unul,* — avînd însă a-'ți plăti însuși porto la scoaterea pachetului dela postă.

= Cei din depărtări mai mari, pentru a cruța la porto, e bine să comande cît mai multe de-odată, căci și pentru 12—15 calendare, e aceeași plată de postă ca și pentru 50! — Până la 4 Calendare să plătește prețul deplin. Numai dela 5 Calendare în sus să dă scădere de preț!

Cele neplătite. Cei-ce cer spre vînzare, cu legămîntul de a plăti după-ce le vînd, le capătă cu *13 cr.* (26 fileri) unul, *avînd însă a-'și plăti ei porto la scoaterea pachetului.*

Administrația „Libertatea" și „Foaia Inter."

POSTA REDACȚIEI

Dlui *I. B.* Nu mai ții samă de metru în versuri. Un vers lung, altul, corăspunzător lui în altă strofă mai scurt; chiar strofă cu strofă ne-avînd potriveală de metru. Așa nu să poate. Poezia e iubită mult și pentru forma, pentru haina ei frumos croită, care face să treacă uneori cu binișor chiar și un cuprins mai slăbuț, — Grija asta la „Noapte bună" și în altele din urmă, lipsește.

P. F. (5555). Ești prea bătrîn pentru ce dorești a începe. Ci ca să vezi doar afli totuși loc, ar trebui să faci publicare (anunț) prin foaie de 3—4 ori, poate să află cineva care să te caute. Altfel nu-ți știu ajuta.

C. P. în *R. s. M.* E așa. Sunteți achitați.

Uțin. Dă ne numele adevărat.

George Mitrofan, inv. în ? Ne cere să-'ți trimitem foaia, dar nu a scris nici un dat pe epistolă așa că nu știm unde să ți-o trimitem.

Dem. Tim. în *A. K.* Nu trimitem nimărui volume pe credit. E scris și în foaie. Nici cîte *un* Calendar. Trimite abonamentul și pune și prețul unui Calendar și a volumului, și apoi merge. Altfel nu. Foile îți mai vin 4 săptămîni. Dacă până atunci nu trimiți plata nainte, să opresc.

Iancu P. în *Vl.* Nu trimitem foile pe credit. Ți-am trimis No 1. și 2., îți va mai venì 3 și 4. Dacă pân'atunci nu trimiți plata, oprim.

Te săgetează?

(482) **(Ai dureri?)** 14—20

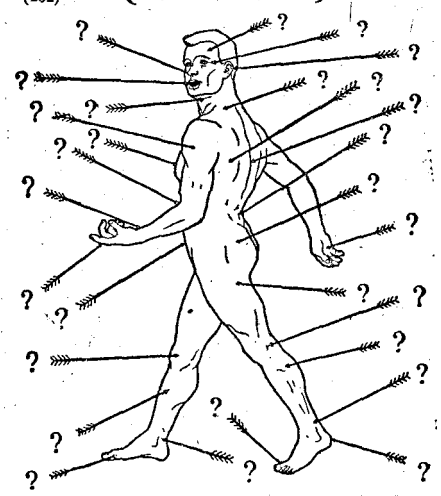

I. Fluidul Elza alui Feller

e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spurc), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă, și multe nepomenite acì! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pareche la răgușală, catar, dureri de pept și gît, și morburi din curent ori răceală. Adevărat e numai dacă pe sticlă este numele *„Feller"*. 12 sticle mici sau 6 mari ori 2 speciale, K 5, franco.

II. Vestim apoi, că lumea folosește cu efect distins și sigur Pilulele-Rebarbara de mânat alui Feller, contra durerilor de stomac, zgîrciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, amețeală, răgăeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane — Să ne ferim însă de imitațiuni și să adresăm acurat așa:

Eugen V. Feller, apotecar

Stubica Centrala 119 (comit. Zagrab).

Nr. 9005—1909. (601) 2—2

Anunț de esarîndare.

Bunul comasat din comuna Cenade, aparținător fondului Alexandru Șterca-Șuluțiu în mărime de 500 jugăre arător, 225 jugăre fînaț, 86 jugăre pășune, 4 și ½ jugăre loc de viie, administrat de Prea Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, să va da în arîndă pe calea licitațiunii publice pe 6 ani succesivi dela *24* April 1911 până la *24* April 1917.

Licitația publică să va ținea în Blaj la *20 Ianuar 1910* st. n. la 10 ore a. m. în cancelaria advocațială din curtea metropolitană. Prețul de exclamare va fi 8500 cor. sub care preț de arîndă bunul nu să va subarînda.

Condițiile de esarîndare să pot vedea în cancelaria subscrisului și la administrația centrală capitulară.

Cei-ce doresc a lua parte la licitație sunt datori a depune un vadiu de 10% din prețul de strigare, adecă 850 coroane în bani gata ori hîrtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termin, să vor lua numai atunci în considerare, dacă să vor face pe lîngă acludarea vadiului amintit și pe lîngă declarațiunea, că oferentele cunoaște condițiunile de esarîndare.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat archidiecezan.

Dr. Oscar Leonhard

specialist în morburi de mistuire

(538) **(boale de stomac)** 2—3

s'a așezat în **SEBEȘUL-SĂSESC** Piața-mare, Nr. 9. ca medic practic.

In Orăștie

în un loc din cele mai bine cercetate, unde să întîlnesc mai multe strade, *e de vînzare* în grabă

o PRĂVĂLIE

dimpreună cu casa în care să află. La caz de bună înțelegere, să dă și numai în arîndă, cu marfa aflătoare în ea cu tot.

A să cere informațiuni la proprietarul (609) 1—3

Nicolau Czifra,
ospătăr în **Berzova** (comit. Arad).

Vin bun

să află la subscrisul producător de vinuri. — Anume:

Vin vechiu, de 1907, . . . cu 50 fil. lit.
Vin vechiu, de 1908, cu 45 ,i 50 » »
Rizling și Rouze . . . . cu 42 » »
Rizling, Rouze și Mustafer mestecat, ... cu 34 » »

Vinul să vinde dela 50 litri în sus. Vase (butoaie) să dau împrumut.

Vin nou, din 1909, să află de vînzare cu 34 și 40 fileri litrul.

Prețurile cele mai joase!

E vin din coastele Șiriei, nu de șes! Foarte fin!

Rog a fi onorat cu comande cu încredere! (603) 2—5

Petru Benea,
proprietar de vii în **Világos**, posta și gara în loc, comitatul Aradului.

Cancelist. Caut un scriitor de advocat cu praxă, vărsat în afacerile cărții funduare, aplecare momentană. — Condițiile după învoire.

2—3 (607) **Dr. Ioan Hica,**
advocat în Hațeg.

Picături de stomac BRADY!

provăzute cu marca *Sfta Maria* dela *Mariaczell*, căror poporul le zice picături de stomac de Mariaczell, s'au valorat de 30 ani așa, că nu pot lipsi din nici o casă. Efect minunat la *durere de stomac*, ardere și zgîrciuri de stomac, înfundare, durere de cap, vomare, nesomn, lipsă de sînge, etc.

S' capătă în toate farmaciile. — O sticlă mare *1 cor. 10 fileri*, o sticlă mică *80 fileri*. (606) 1-20

Pe postă a să cere la apotecarul

C. BRADY, Wien, I. Fleischmarkt 1 depot 241.

Grijiți să fie marca Fecioara Maria dela Mariaczell, pe pachetarea roșie și subscrierea de pe chipul de alături.

Deschidere de moară.

Facem cunoscut onoratului public de aici și din jur, că am deschis în 15 Decembre 1909

MOARĂ CU MOTOR

nou zidită, în *Bințințți* (lîngă Orăștie).

Năzuința noastră de căpetenie va fi, ca să mulțumim onoratul public pe deplin în toate privințele!

(544) 4—5 **Schneider & Comp. Gabert**
în Bințințți.

Soiul de viță „Delawre"

alui *Nagy Gábor* e singurul a cărui cultivare nu cere știință și praxă. O cultivă și cel-ce na mai văzut viie. La fiecare trimitere să pune și o îndrumare, gratis. Să taie, sapă și leagă, alt lucru nu cere! Nu cere stropire, altoire; filoxera nu-i strică; mugurul ori viețele nu-i degeră! Rodește pe jugăr în mijlocțu 35 hectolitre și din un mugur rodesc 3—4 struguri. E tare bogat roditoare și foarte nobilă. Cereți numai soiul **Nagy-Gábor**, singurul adevărat! Vinul de „Delawre" alui Nagy Gábor e dulce și tare, trece îndoit cît alte vinuri. De gustare trimit pentru 1 coroană ori-cui 1 sticlă.

Trimit ori-și-cui — care îmi dă adresa sa, — catalogul meu mare, ilustrat, francat și gratuit, cu descrierea viței și fotografiile ei în colori. Cere acest catalog instructiv, care dă îndrumări pentru altoi de viță și pentru punerea de promenade de viță (în jurul cărărilor ori prin curtea casei), — dela:

Nagy Gábor, mare proprietar de vii în **Koly**, cu stație de postă telegraf și telefon.

Scrie românește, ungurește, nemțește, sîrbește ori croațește.

(496) 1 9—12

---

(490) 6—24 2

TE SIMȚI RĂU?

Firește că ai val cu rînza, nu-ți mistue, nu-i mirare că arăți așa rău, te doare capul, n'ai apetit, îți vine acru napoi, ai zgîrciuri. Așa-i cînd n'ai scaun (mers afară) regulat, din asta să fac și hemoroile. De ori ce durere de stomac suferi, folosește îndată Tabletele-Cascaradin alui Örkény și repede ți-a trece. Jumătate cutie cu cor. 1·20, cutie întreagă cu cor. 2·20 capeți pe lîngă rambursă numai dela: Apoteca-Apostol din Budapesta József-körut 64. (depot 91).

Casă de vînzare!

Casa de sub Nr. 21 din strada Maierii-de-jos, din **Orăștie**, alui **Ioan Stîrc**, e **de vînzare** din mână liberă

Pentru informațiuni mai de-aproape a să adresa la proprietar în casă. (546) 3—3

Cine dorește călătorie bună și iute — de plăcere

în

6 zile

la **America**

acela să ceară îndrumări românești dela

Falk și Comp.
Cancelarie românească
HAMBURG
Raboisen 30.

(600) 4—26

O moară

cu două roate, aflătoare în **Orăștioara-de-jos**, (lîngă Orăștie) e

de vînzare

din mână liberă. Doritorii a o cumpăra, să ceară informațiuni mai de-aproape la

(608) 1— **Ioan Melitska**, hotelier
în **Orăștie** (Szászváros).

Ai grijă! (489) 12—24 4

Dacă tușești, te doare peptul, ai flegmă, nai poftă de mîncare, asuzi noaptea, ești slab, obosit, — că astea-'s presemne boalei de plămîni. Nu te negriji, adu-'ți sirupul de teiu alui Örkény, care liniștește tusa, încetează scuipatul de sînge, topește flegma, face apetit, sporește greutatea trupului. Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor. Cere numai la **Apoteca Apostol,** *Budapest, József-körut 64, dep. 91.*

Mamelor! Păziți-vă copiii de strîmbarea spatelor! 3

Nu mai este strîmbare de spate, dacă folosești corsetul spriginitor orhopedic, recomandat prin medici distinși și ne-ajuns! E fabulos de ușor și higienic. Copere toată strîmbarea, fără a pune vată. E unealtă neapărat de lipsă pentru copiii de școală amenințați a să desvolta strîmb. — In institutul meu pentru îndreptarea trupului, să pregătesc de 30 ani, în execuție technică perfectă și cu prețuri moderate: țîndătoare drept; aparate de umblat; picioare și mâni măestrite, și legătoarele-Keleti de vătămătură și de pîntece, patente ces. și reg. — NOU! Ciorap de gummi pentru vîne lărgite!, fără cusătură, — Și ori-ce unelte pentru îngrijirea bolnavilor. (220) 28—52

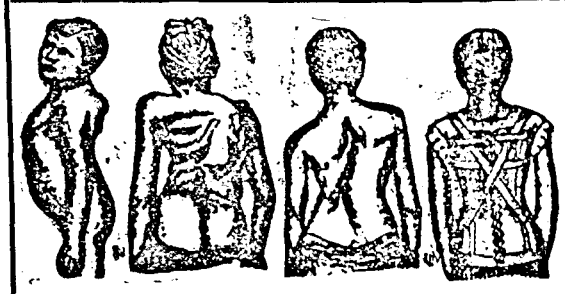

Catalog ilustrat franco și gratis.

I. KELETI *fabricant chirurgic de unelte pentru legături artificiale* *Budapesta, V. Koronaherczeg u. 17.*

Cărți ieftine pentru popor. Să pot comanda dela:

Tipografia „AURORA" A. TODORAN, Gherla—Szamosujvár.

»Amintiri din Grecia«, de Teodor Bulcu, cu preț foarte redus . K 0·30
»Bocete«, adecă cîntări la morți, de I. Pop-Reteganul . . . . K 0·80
»Buchetul«, monolog comic, de Eva . . . . . K 0·30
»Cabalistica«, carte de noroc . . . . . K 0·24
»Cartea Sf. Antoniu de Padua, cu rugăciuni pe 9 Marți« . . . K 0·30
»Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit etc.« K 0·50
»Chiuituri de cari strigă feciorii în joc« . . . . . K 0·40
»125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc« . . . . . K 0·24
»Codrean, craiul codrului« . . . . . K 0·16
»Dialogul țiganului cu sf. Petru la poarta raiului«, de A. Boca K 0·50
»Doine, lacrimi și suspine«, de A. Boca . . . . . K 0·16
»Felicitări în proză și poezie«, de G. Simu . . . . . K 0·40
»Gruia lui Novac« . . . . . K 0·20
»Horia lui Pintea Viteazul« . . . . . K 0·12
»Impărăția țiganilor pe vîrful unui plop« . . . . . K 0·16
»Jocul sătenilor români« . . . . . K 0·16
»Leonat cel tînăr«, istorie în versuri . . . . . K 0·20
»Lira Sionului sau cîntarea sărbătorilor« . . . . . K 0·50
»Minunile P. C. Vergure Maria« . . . . . K 0·30
»Nopți de iarnă«, novele de G. Simu . . . . . K 1·20
»Novele«, de Vasiliu Ranta-Buticescu . . . . . K 1·—
»Nu mă uita«, versuri funebrale și iertăciuni . . . . . K 0·50
»Patimile Dlui nostru Isus Christosd . . . . . K 0·30
»Pămîntul fericiților și milosteniile pentru cei morți« . . . . K 0·30
»Povestiri evlavioase sau viața Sfinților . . . . . K 0·30
»Pilde și sfaturi pentru popor«, de I. Pop-Reteganul . . . . . K 0·60
»Românul în sat și la oaste« . . . . . K 0·30
»Sfaturi de aur sau calea către fericire«, de A. Boca . . . . . K 0·50
»Sf. Antoniu de Padua« . . . . . K 0·20
»Starostele, adecă datini dela nunțile Românilor« . . . . . K 0·30
»Sfîrșitul lumii« . . . . . K 0·16
»Trandafiri și viorele«, poezii poporale de I. Pop-Reteganul . . K 0·60

(507) 5—6 **Cărți de rugăciuni:**

»Icoana sufletului«, carte de rug. și cînt., de V. Pătcaș, frumos legată K 1·—
»Mărgăritarul sufletesc«, carte de rugăciuni și cîntări „ „ K 1·—
»Micul Mărgăritar sufletesc«, carte de rug. „ „ „ „ K 0·44
»Mîntuirea sufletului«, carte de rugăciuni „ „ „ „ K 0·80

Catalog peste toate edițiunile noastre să trimite gratis și franco ori-cui cere.

A să adresa la: **Tipografia „Aurora" A. Todoran, Szamosujvár.**

„AGRICOLA“ societate economică pe acţii în Hunedoara (Vajdahunyad)

CAPITAL 100.000 cor. **DEPUNERI 300.000 cor.**

Primeşte spre păstrare şi creştere depuneri, după cari plăteşte

6%

interese. Darea după depuneri încă o plăteşte institutul. — Depuneri până la *2000 cor.* să pot ridica ori-cînd dela cassă, fără altă înştiinţare de mai nainte.

= Cumpără şi vinde întregi sau parţelate *moşii*, mari şi mici.

= Vinde şi cumpără tot felul de *bucate!*

= Mijloceşte cumpărări şi vînzări de *maşini economice*, producte (rod de tot felul).

= Dă *împrumuturi* de ori-ce soiu: pe cambii, obligaţiuni, intabulări, zălogiri (amanete).

= Toate aceste lucrări le isprăveşte repede şi cinstit, culant, fie-că i-să cer în persoană, fie prin poştă.

= **Dă avanzuri (împrumută înainte) pe rodul de bucate, pe producte, — iar' în jurul Hunedoarei dă şi împrumuturi pe vite!**

— E întîia bancă, care pe lîngă împrumuturile obicinuite de bani, a început a lucra şi cu *bucate*, ferind poporul de rînd de specula prea neomenoasă, şi a început a da micilor economi împrumuturi în zilele de lipsă, pe roada din cîmp, şi pe vite!

(463) 17— **Direcţiunea.**

Rudolf G. Braşşai

atelierul de tîmplărie fină pentru mobile şi de măsărit pentru edificii, —

gătește mobile în execuţie artistică, apoi arangeamente moderne de locuinţe, cancelarii, şcoli, şi tot felul de localuri. Lucrări la edificii şi de portale, după stil şi cu preţuri favorabile.

Planuri şi preliminare de spese, — gratis!

în **ORĂŞTIE** (Szászváros)

Strada spitalului nr. 1/a, casa proprie.

(605) 1—

„CRIŞANA“

institut de credit şi de economii, societate pe acţii în Brad.

Filială în Hălmagiu.

Anul fondării 1890.

Capital social . . . . 200.000 cor.
Fonduri proprii peste . 150.000 cor.
Depuneri peste . . . . 1 milion cor.

Primeşte depuneri spre fructificare cu 5%. Darea după interese o plăteşte institutul. Să replătesc, după starea cassei, sume cît de mari şi fără abzicere şi fără a să computa porto la retrimetere. La dorinţă, să trimet cecuri postale, prin cari expediţia banilor la bancă să face fără spese.

Acoardă împrumuturi pe cambii, cambii cu acoperire hipotecară, obligaţiuni şi pe efecte, în condiţiuni favorabile. — Imprumuturi urgente de ori-ce natură să rezolvează încă în ziua în care să cer.

Informaţiuni mai detailate să dau bucuros.

(513) 9—10 Direcţiunea.

Fabrica de motoare din Drezda

(Dresdener Motorenfabrik A. G.)

cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare din Germania

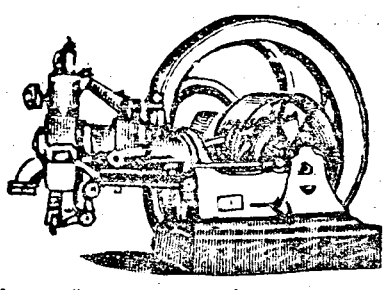

liferează *motoare şi locomobile* de benzin, oleu brut, gaz, petroleu şi gaz sugativ, binecunoscute în cercurile de specialişti.

Noutate uimitoare!

Regenerator de gaz-sugativ Universal:

Spese de lucrare: *pe oră* pe o putere de cal numai cca *1 filer.*

Depozit general la: (468) 14—20

Ignatz Gellért & Comp

BUDAPEST Teréz-körut 41. Telefon 12—91.

Garanţie îndelungată! Plăţi favorabile!

2 case de vînzare.

De vîndut din mână liberă să află de vînzare 2 case în Orăştie, amîndouă în strada Biserica-nouă, Nr. 7 şi 9, una corăspunzătoare pentru meseriaş ori privatier, ceealaltă pentru economie, precum şi 3 jugăre de pămînt.

Să vînd ieftin cu condiţiuni favorabile, plătibile şi în rate! — Informaţiuni dă

GEORGE OPREAN, Orăştie.

2—2 (602)

Cărămizi şi Ţigle

să află în magazinul nostru din **BISTRIŢA, piaţa cailor Nr. 9,** cu următoarele preţuri:

o miie de cărămizi	în magazin	K 28
	în wagon la gara din Bistriţă . . .	K 34
o miie ţigle (şirepuri)	în magazin . . .	K 15
	în wagon la gara din Bistriţă .	K 16·40

Cărămizile şi ţiglele (şirepurile) **sunt de calitate superioară,** ***lucrate şi arse foarte bine,*** din vestitul lut mălos ce să află în Bistriţă.

Comandele cu calea ferată să efectuesc prompt. Preţul să ramburseazâ, dacă nu să statoresc altcum condiţiile de liferare.

Probe la cerere să trimit.

(444) **Societatea acţionară de cărămidărie** din **Bistriţă** (Beszterce). 16—20

Agenţia principală, reprezentanţa şi depozitul Fabricei de maşini reg. ung. a statului.

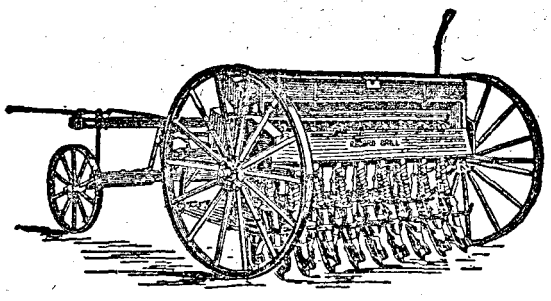

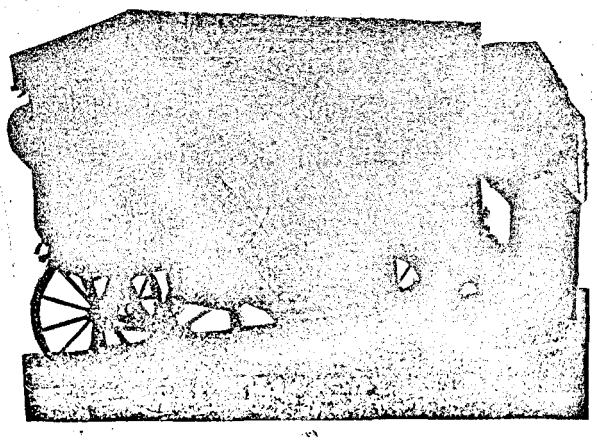

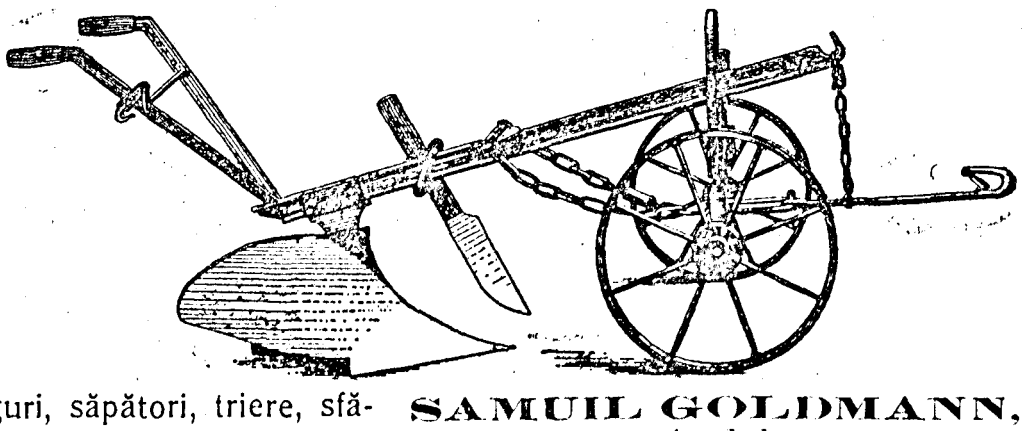

Tot felul de maşini economice, ca: maşini de îmblătit duse cu motor cu abur, de tras ori de învîrtit cu braţele, — apoi: maşini de secerat, de cosit, de sămănat; pluguri, săpători, triere, sfărimătoare de cucuruz, tăietoare de tulei şi de napi, şi altele, — toate să pot găsì la

SAMUIL GOLDMANN,
negustor de lemn,
depozit de petrl de moară, olei şi curele de maşină
în **ORĂŞTIE** (Szászváros).

(604) 1—

Editor şi redactor responsabil: **Ioan Adam.** „Tipografia Nouă“ în Orăştie.